

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ / ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 070:811.161.2'38

Оксана Василенко, Олег Гурин
(Житомир, Україна)

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ФОРМ КАТЕГОРІЇ СПОСОБУ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА

У тезах репрезентовано категорію способу дієслова як репрезентанта формування граматичних навичок старшокласників. Також акумульовано досвід науковців із питань досліджуваної тематики.

Ключові слова: *спосіб дієслова, англійська мова, старша школа, формування граматичних навичок.*

The article present the category of verb mood as a representative of the formation of grammatical skills in high school students. They also accumulate the experience of scientists on the topics under study.

Keywords: *verb mood, English language, high school, grammar skills development.*

Сучасна методика навчання іноземних мов орієнтується на формування комунікативної компетентності учнів, важливою складовою якої є граматична компетентність. Одним із найскладніших аспектів засвоєння англійської граматики для старшокласників є категорія способу дієслова (mood), оскільки вона відображає різноманітні відтінки ставлення мовця до дії та має специфічні форми вираження, відмінні від української мови. Ефективне формування вмінь правильного та доречного використання форм категорії способу сприяє підвищенню рівня мовленнєвої грамотності та комунікативної компетентності учнів.

На сучасному етапі розвитку наукових досліджень спостерігається відсутність уніфікованого підходу до трактування поняття граматичної навички чи компетентності. У нашій науковій розвідці, безпосередньо дотичній до вивчення поняття граматичної компетентності, ми використовуємо дефініцію, запропоновану С. Ю. Ніколаєвою. Відповідно до нього, граматична компетентність є невід'ємною частиною мовної компетентності, яка входить до структури іншомовної комунікативної компетенції. Цей вид компетентності охоплює такі елементи, як зв'язки та закономірності взаємодії граматичних явищ і концептів, які вони відображають. Також враховується динамічна взаємодія між рідною та іноземною мовами, що сприяє формуванню граматичних зв'язків. Саме в цьому процесі відображається взаємопроникнення когнітивного та концептуального сприйняття світу, характерного для носіїв різних мовних культур [2, с. 39].

Наразі важливо взяти до уваги те, що технології розвитку граматичних навичок активно інтегруються в систему освіти. Основним завданням у формуванні граматичних навичок старшокласників є засвоєння ними граматичних засобів та здатність правильно і доречно використовувати їх у мовленні. Граматична компетентність передбачає:

- глибоке розуміння граматичних норм певної мови, які забезпечують формування правильних з точки зору граматики висловлювань, таких як словосполучення і речення, що складаються у змістовний та граматично коректний текст;
- високий рівень умінь і навичок у використанні граматичних засобів та мовних явищ в іншомовному спілкуванні, який дозволяє ефективно застосовувати ці знання незалежно від конкретних обставин, ситуації чи контексту комунікації;
- готовність і здатність сприймати та передавати будь-який зміст у будь-якій формі (усній чи письмовій), впорядковуючи його відповідно до граматичних норм конкретної мови.

Під час розвитку граматичної компетентності ключовим аспектом є формування граматичних навичок, що досягається шляхом виконання наступних етапів:

- 1) ознайомлення учнів із граматичним явищем;
- 2) засвоєння через наслідування, коли виконуються вправи для відпрацювання застосування граматичного явища за заданим зразком;
- 3) опанування через трансформацію, яка передбачає видозміну граматичного явища;
- 4) практичне й продуктивне використання різноманітних граматичних форм у мовленні.

Категорія способу дієслова в англійській мові є однією з основних граматичних категорій, що відображає ставлення мовця до дії, позначеної дієсловом, – тобто чи розглядається дія як реальна, можлива, бажана або умовна. Вона виражає різні типи модальності та визначає, у якій площині – реальності чи ірреальності – відбувається дія.

Традиційно в англійській мові виділяють три основні способи: дійсний (Indicative Mood), наказовий (Imperative Mood) та умовний або суб'юнктивний (Subjunctive Mood). Дійсний спосіб уживається для позначення реальних фактів чи подій, що відбуваються в минулому, теперішньому або майбутньому. Наказовий спосіб виражає спонування до дії – наказ, прохання чи пораду. Умовний або суб'юнктивний спосіб використовується для позначення гіпотетичних, нереальних або бажаних ситуацій, часто залежних від певної умови.

Специфіка категорії способу в англійській мові полягає у тісному зв'язку з модальними дієсловами (can, may, must, should, would тощо), які передають різні відтінки значення можливості, необхідності, припущення чи волевиявлення. Завдяки цьому система способів в англійській мові є більш аналітичною порівняно з іншими мовами, а граматичне вираження способу часто реалізується через допоміжні дієслова або контекстуальні засоби, а не лише через зміни форми дієслова.

Старшокласники зважаючи на свої вікові особливості здатні до свідомого аналізу мовних явищ, що створює сприятливі умови для формування стійких граматичних навичок. У результаті цього формується граматична навчика як складова іншомовної комунікативної компетентності, яка забезпечує здатність учнів граматично правильно, логічно та виразно висловлювати власні думки в усному й писемному мовленні.

В межах здійснення дослідження було проведено педагогічний експеримент, результати якого свідчать про те, що застосування експериментальної методики сприяло істотному підвищенню рівня сформованості англійської граматичної компетентності учнів. Емпіричне дослідження проводилось на базі одного з ліцеїв міста Житомира. В цьому експерименті взяли участь два класи (10-А та 10-Б), яких було поділено на 2 групи: 10-А учні увійшли до експериментальної групи, 10-Б учнів вважаються у контрольній групі.

Експеримент складався із декількох основних фаз, як от – загальна організація експерименту; безпосередньо реалізація; отримання даних та їх фіксація; перевірка адекватності даних методами математичної статистики; аналіз й інтерпретація результатів, опис та висновки. В межах проведення експерименту було запропоновано комплекс занять, орієнтований на залучення способів дієслова як основного форманта граматичної та комунікативної компетентності.

Формування граматичних навичок у старшокласників із використанням форм категорії способу англійського дієслова є важливою складовою розвитку їхньої комунікативної компетентності. Дослідження засвідчує, що цілеспрямоване та систематичне опрацювання модальних дієслів, умовних конструкцій та інших форм способу сприяє глибшому усвідомленню учнями функціональних можливостей англійської мови. Ефективність роботи значно зростає за умови поєднання традиційних і сучасних методів навчання, застосування контекстуально орієнтованих завдань, інтерактивних технологій та комунікативного підходу.

Отже, використання форм категорії способу не лише забезпечує міцне засвоєння граматичного матеріалу, а й розвиває в учнів уміння висловлювати й моделювати різні типи висловлювань відповідно до комунікативної мети. Це, своєю чергою, формує основу для успішного опанування англійської мови на рівні, необхідному для подальшого навчання, професійного зростання та міжкультурної взаємодії.

Це доводить її ефективність та доцільність використання категорії способу дієслова в освітньому процесі для покращення результатів навчання англійської мови.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Ільченко В.Р. Інтеграція змісту освіти. *Рідна школа*. 1993. № 7. С. 49-50.
2. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях: навч. посібник. Ленвіт, 2004. С. 39.
3. Федорова З. І. До питання формування граматичної компетентності в середніх загальноосвітніх школах. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalnainternet-konferentsiya/413-do-pitannya-formuvannya-gramatichnojikompetentsiji-v-serednikh-zagalnoosvitnikh-shkolakh>